

2. Jul. 1845

FAKTA

Dato:
2. Jul. 1845

Sidetæl:
Dagbog F, side 32-41

Dagbogens placering:
Den kgl. Kobberstiksamling, inv.nr.
KKS19997

Trykt udgave:
Bjarne Jørnæs (red.): Johan Thomas
Lundbye. Rejsedagbøger 1845-1846,
Statens Museum for Kunst 1976, s.
88-93; Jesper Svenningsen (red.):
Seks år af et liv. Johan Thomas
Lundbye – Dagbøger om tro, skæbne,
kunst og kærlighed, København 2018,
s. 333-338

TRANSSKRIFTION

Onsdag 2 July Schwarnbach Kl 9¼

Jeg gik med min gamle Fører: Michel Brunner, Kl 6½ fra Leukerbad over Gemmi Passet her til; men det er gaaet mig som det vilde gaae mange af mine Landsmænd: Sproget glipper, naar man skal beskrive, hvad man seer i Schweitz. I Passet selv saa jeg tværs over en Kløft midt paa en lodret Flade en lille Altan, men Ingen kunde [erindre?] at have hørt: at Nogen havde være der. En Stang hængte der endnu, som syntes at antyde, at man er klavret dertil.

[akvarel af en blå blomst, tilføjet i margin: Himmelblomst; tilføjet nederst på siden: Himmelblumen]

Denne lille Blomst traf jeg, da jeg havde passeret de første Sneedriver; den havde en Farve som den reneste Ultramarin, og ved nogle Exemplarer troede jeg at bemærke Tendents til en lignende Skjævhed i de enkelte Blade, som hos Vinkaen.

4½ Franc betalte jeg i maison blanche i Leukerbad, hvor Værten var en særdeles net Mand med et roligt ærligt Væsen.

7 Btz i Værtshuset Scharnbach: Brød Melk Smør.

•33•

Gemmi til kjærlig og langsommelig Amindelse.

[farvelagt tegning af Lundbye, der krydser Gemmi-passet med bjergtrolden Sindre på sine skuldre]

•34•

Kantersteg. cheval blanc.

Saa lad da her al min Galde, der alt længe har samlet sig, strømme ud. Allerede da jeg i Leuk opdagede, at de Herrer, jeg underveis havde søgt Oplysning hos, netop gjorde samme Tour som jeg, blev jeg lidt gal i Hovedet over, at de havde fortiet det, men jeg trøstede mig med Hollænderen: denn drink ei min beer alén. Jeg steeg over Gemmi men mærkede i løbet af Dagen, at jeg følte Smerte i det høire Knæ, hver Gang jeg steeg ned ad Bakke. Jeg ansaae det for ubetydeligt; men da vi hertil steeg ned i et Par Timer, og jeg intet Skridt kunde gjøre uden stærk Smærte, saa blev jeg lidt fortvivlet, opgav at komme videre tilfods, afskedigede min Fører og bestilte en Vogn her. Men det var en Affaire, som koster ordentlig. Føreren skul- •35• de have for en Dag – 6 Francs og gjorde endnu Paastand paa en Douceur for Retour; han fik 3 Francs. En Vogn herfra til Interlachen, 20 Francs og Middagsmad her kostede 2 Francs.

I Interlachen skal jeg see Jomfruen; men det maa jeg sige: hun bliver sandelig pebret. Gud give, hun svare til Forventningen. Min eneste, min jammerlige Trøst er ellers: at jeg dog een Dag i mit liv have levet gentlemenlike! Men nu ogsaa saa hurtigt som muligt tilbage til Genf og derfra over Marseille til Rom. Nu skal vi see hvormange Dage, jeg behøver

dertil. – Ganske uden Glæder var dog denne Dag ikke: foruden den lille Blomst, jeg tegnede, som med Rette her kaldes: Himmelblume, baade for sin Farve og sit Hjem, plukkede jeg deilige Martzvioler (den 2 July) vellugtende og ligesom vore i alle Maader. Og jeg gik, da vi vare komne •36• op i den høie, sterile Dal med sine Sneedriver, hvoraf jeg hyppigt spiiste, og glædede mig over den Høie lette Luft; saa deilig en Temperatur kan jeg ikke mindes at have fornummet andensteds; thi skjøndt det stærke Solskin saa var dog Luften saa lidet besværende, men vi vare ogsaa over Sneelinien. Iblandt de talløse Driver var een vældig, uhyre Sneemasse; men den var smudsig, og, hvad der forundrede mig: fuld af Stene. Min Fører sagde: at det var en Lavine; hvad til fulde forklarede denne underlige Udspækning med Stene. Et deiligt Ekko havde vi flere Steder, og da vi kom lavere: Græsplæner med det deiligste Hornqvæg ved rislende Bække, hvori de gik ud for Varmen. Men nu maa jeg nok afsted til Interlachen (entre les lacs?). –

•37•

Herfra viser Blümlisalp med sin Sneetop sig ganske deiligt. Ligesom ogsaa det Bjerg, hvorfra jeg med saa stor Qval er steget ned. Fra Gemmi saa jeg Matterhorn paa den anden Side af Wallis. – Det er modbydeligt her at see de mange Critinere, det er saa almindeligt, at denne Udvæxt synes at høre med til den menneskelige Skabning; dog maa jeg sige: at jeg er hidtil forskaaet for at see det i nogen høi Grad. – Jeg havde gjerne her gjort en Tegning af Blümlisalp, men man driver paa mig. –

Interlachen. Hotel zur Jungfrau.

Veien hertil var henrivende deilig. Dalen, hvori Kantersteg ligger er venlig og sluttes (naar jeg saae tilbage) af det prægtige Altels med sin brede Sneeflade. Blümlisalp viiste sig hele Veien smukt og snart fik jeg ogsaa Jomfruen at see. Hun var ikke som jeg havde tænkt mig: ganske sneebedækket; [overstreget: tvertimod] men •38• mange Steder stak Stenen frem, og den var rød; den deiligste Harmoni fremkom derved. Thuner Sø – ja jeg mangler Ord til at beskrive disse yndige Egne. De Mennesker jeg saa underveis leed jeg bedre, især Fruentimmerne, blandt hvilke jeg saae mange meget smukke. Flere af dem havde, som det forekom mig, alt et italiensk Anstrøg, saa grandiose saae de ud. Men da jeg ad den yndige Vei nærmede mig Interlachen og Solen stod lavt, da tittede paa eengang en Sneetop deiligt frem bag det nærmere Bjerg. Min Kudsk vidste ikke Navnet; men saasart jeg var paa mit Værelse, hvorfra jeg seer den, da tegnede jeg straks et Udkast¹ af den med Vandfarve; Solen gik ned, og Billedet ligger ufuldendt for mig. Ved Theebordet spurgte jeg Kellneren, for dog at sige Noget, om Navnet paa denne Sneetop. Det er: die Jungfrau, lød Svaret. •39• Jeg blev uhyre glad, en herligere Overraskelse kunde jeg jo ikke i Øieblikket tænke mig. Kudskene havde bestemt benægtet: at man fra Interlachen kunde see Jomfruen, og sagt: at jeg for at opnaae det maatte gaa til Lauterbrunnen – og see! der

laae den i det rødgule Aftensolskin mod den pletfri blaa Luft. Jeg havde tegnet den, havde Billedet i min Bog, inden jeg vidste, at jeg eiede en Erindring om det Bjerg, som jeg barnagtigt nok, har kastet al min Kjærlighed paa, vist kun for Navnets Skyld, og saa fordi, jeg alt som Barn fik et Begreb om det af Baggesens Labyrinth. Den Beskrivelse har jeg for længe siden glemt, men jeg er vis paa, at Indtrykket, Forestillingen, jeg har havt, er endnu tro og uforvansket. Maatte jeg da endnu til denne Glæde have den: at kunde fuldføre Tegningen imorgen, kun gjøre ganske lidt ved den med en Pen, da skal jeg aldrig klage over den- •40• ne Dags voldsomme Udgivter. Jeg har nu hørt saa meget tydsk, at jeg troer at turde gjøre en lille sproglig Bemærkning: at det smukkeste Tydsk tales i det nordlige Tydskland. Da jeg kom til det Schwabiske klang det for mig som om det var Nordmænd, der talte Tydsk, og her i Schweiz er Folkesproget afskyeligt. Jeg husker maaskee et par Sætninger saa nogenlunde: Das mist s'e mache' lasse' – Ja, Herr! ik will ehne glik zäge. (Das müssen sie machen lassen – og – Ja Herr! ich wille es ihnen gleich seigen). Hinterlache' (Interlachen) o s v. bestandig snapper de Endelsen bort.

– Schweitzerne, som jeg har fundet dem er et afskyeligt Folk, som jeg formoder, ødelagt ved de mange Reisende. Det første Ord de siger, er: Penge! det næste: Navnet paa et af deres himmelhøie Bjerge. Derpaa atter: Penge! Pfui! for en Nation, der paa den Maade bruger sit Fødelands Skjønhed – det •41• er det haardføre, gjæstfri, tarvelige, ærlige, fødelandselskende Bjergfolk, der for det øvrige Europa staaer i en saadan Glorie. Man kan dog hjemme hos os spørge om Vei eller bede om en Drik Vand uden strax at gribe i Lommen; det sidste forlanger jeg aldrig her uden at spørge, hvad det koster, og mere end een Gang har jeg maattet betale det, og hvad det Første angaaer, saa er Veiviseren en sand Blodigle, thi han nøies ikke med de ham efter Taxt bestemte 6 Francs om Dagen; han forlanger Fortæring, eller tager den, som min Fører idag uden videre af mine Levninger, Drikkepenge, Retourpenge osv. osv. – Mon der nu dog ikke skulde være kommet et Brev til mig, naar jeg atter naaer Genf. Min gamle Moder kan umuligt lade mig saalænge vente; bare jeg ikke har opgivet en for rundelig Tid, saa at flere Breve maaskee gaae reent tabte. – Hvilken underlig Dag det var: Sorrow og Glæde de vandred tilhobe.

---

¹ Den Kgl. Kobberstiksamling, KKSgb66.

Onsdag 2de Julij Schwarnbach 48° 9¹/₄

Jeg gik med min gamle Fører: Michel
Brümmer, 48° 2de fra Leukenbad over Jern
ni Passet her til; men det er gaact mig
som det vilde gaae mange af mine
Lands mænd: Sprøget glipper, naar man
skal beskrive, hvad man sees i Schwartz.
I Passet selv saae jeg treors over en Kløft
midt paa en ladtet Flad en lille Altar,
men Ingen kunde, at have hørt: at Nogen
havde været der. En Stang hængte der
end in, som sigtes at aatyd, at man
er klarer dertil. Denne lille Blomst traf

Himmelblomst.

Jeg, da jeg havde passeret de første
Sneedriener; den havde en Far
se som den reneste Ultramarin,
og ved nogle Exemplarer tro
ed. jeg at bemærke Tendents til en lignen
se Ligebed i de enkelte Blade, som
hos Vinkaew.

4te Faai - betalt. jeg i maison blanche i Leukenbad,
hvor Verten var en særdeles net Mand med
et nobigt cerligt Veseu.

17de Btz i Nert. huset Schwarnbach: Brød Melk Pomer.
Himmelblommen - les au cilles.

*Jernsma til Hjerlig og langsommelig
Amindeelse.*

Kantenstog. cheval blanc.

Saa lad da her at min Ho Galde,
der alt Lenge har samlet sig, strøm-
me ind. Allerede da j. Kente opdag-
te, at de Mærker, j. i undersøis havde
sejt Oplysning her, netop gjord. saa
me Tint som j, blev j lidt gal; Ho
sedet over, at de havde fortiet det, men
j trostede mig med Hollænderen.
Saa drink ei min beer alen.
J steg over Jemmi, men mærk
s. i Løbet af Dagen, at j fælt
Smert: det heire Kne, blev gang
j stegned ad Bakke. J ansaae det
for ikke trydeligt; men da vi hertil
steg ned; at Per Tinner, og j intet
Thorst kunde give inden stærk Smær-
te, saa blev j lidt fortvivlet, og gav
at komme videre tilfads, afske.
sigede min Fører og bestilte en
Vogn her. Men det var en Affaire,
som hestet ordentlig. Føeren skul-

de have for en dag ————— 6 Francs
og gjord end en Paastand paa en
Donceure for Petrus; han fik 3 francs.
En Vejs herfra til Interlachen, 20 francs.
og Middags mad her koster — 2 francs.
I Interlachen skal j see som
fræu; men det maa j ikke: hæn
blive sandelig pibret. Gud gi
se, hæn være til Forventning
gen. Min eneste, min jammer
lige Trøst er ellers: at j dog en
Dag: mit Liv har levet gentle
menlike! Men min yndæ raad hær
tægt som mædligt tilbage til Jern
og herfra over Marseille til Rom.
Hær skal is over kvormange Dage,
j behøve det. — Gudske i den
Gleder var dy denne Dag ikke: for
inden den lille Blomst, j tegned,
som med Jette hær kaldes: Blimmel-
blume, haade for sin Farver og sit Njaa,
plikkede j delige Martyriale (den 2 julij)
sælligtende og ligesom være i alle
Maader. Og j gik, da is være komme

35

op: den høie, sterile Dal med sine
Sneedriver, hvoraf jeg udføreligt gik
te, og glædede mig over den klare
lette Luft; saa derlig en Temperatur
kan jeg ikke minde at have førnæm
met andet steds; thi kjendte det stærke
Solskin saa var den Luft saa lidet
bevægende, men især yndet
over Sneedriver. Mellem de talløse
Driener var een veldig, i hvilken
Sneemasse; men den var mind-
sig, og, hvad der forundrede mig:
fuld af Steen. Min Færes sagde:
at det var en Lavine, hvad tilfæld
de forklarede denne underlige Ud-
spækkning med Steen. Et diktigt
Ekko havde i flere Steder, og da
i den Lavine: Græsplaine med
det derligste Kløngueg ved siden.
P. Berthe, hvori de gik ind for Var-
men. Men min maa jeg ikke afsted
til Interlachen (entre les lacs?).

Hes fra vider Blimulis alp med sin
Lucestep sig ganske deilig. Digeren
sgraa det Bjerg, hvorfra ij med saa
ster Gual er steget ned. Fra Gjin-
mi saae ij Matter horn paa den
anden Side af Wallis. Det er
med bijdeligt her at see de mange
Cristinere, det er naar almindeligt,
at denne Muezt siger at hoer
med til den menneskelige Skab-
ning; sy maa ij sige: at ij er lid-
til forskaaret her at see det i megen
her Grad. — Sy havde gjerne her
gjort en Tegning af Blimulis alps,
men man saer paa mig.

Antebachun. Blate aus Gjinpaan.

Nein herid var herrivende deilig. De-
lew, hvor i Kauterstog ligges en seulig og
slutter (maer ij saae tilhage) af det froegthy
Altels med sin bred. Sneeflade. Blim-
lis alp viste sig hele Nein smukt og
smest fik ij ogsaa fem frue at see.
Blim var ikke som ij havde tænkt mig;
ganske smeked ekket; frest med men

mange Steder otak Steen frem, og den
er rød; den deiligste Marmor er frem
kom derud. Thüner Lö- ja jeg mangler
Og til at beskrive disse yndige Egne.
De Mennesker jeg saa underveis led
jeg hedre, især Fruentimmerne, blandt
hvilke jeg saa mange meget smukke.
Flere af dem havde, saam vel for dem
mig, alt et italiensk Anstrøg, saa
grandiose saa de ind. Men da
jeg ad den yndige Wei nærmede mig
Interlachen og Salen stod lavt, da
tittede paa een gang et Smeetj, dei-
ligt frem bag det nærmere Bjerg.
Min Kundsk vidste ikke Navnet; men
saasomt jeg var paa mit Verdsse,
hvorfra jeg sees den, da tegned jeg
strax et Udkast af den med Vand fer-
se; Salen gik ned, og Billedet ligesom
ufuldendte for mig. Ved Thebordet
spurgte jeg Kellneren, for sig at sigte
Noget, om Navnet paa denne Smeet-
tj. Det var: die Jüngfrau, lid' Svandt.

Jy blev utvilsomt glad, en ~~sa~~ herligere
Overraskelse kunde jø jo ikke i J:
Blikket tænke mig. Kuds her havde
bestemt benegtet: at man fra Inter
Lashew kunde see Jomfruene, og sagt:
at jø for at opnaae det maatte gaa
til Tranterbrunnen — og see! Der
laae den i det rød gule Aften solskin
mod den plet fri, blaae Skuff. Jy
haade tegnet den, haade Billedet i min
Bog, inden jø vidste: at jø siede en
Erindring om det Bjerg, som jø barn
agte sig nok, her kastet al min Kjærlig
hed paa, vist kun for Navnets Skyld,
og saa fordi, jø alt som Barn fik det
Begynd om det af Baggerens Labyrinth.
Den Beskrivelse har jø for længe siden
glemt, men jø er vis paa, at Indtryk
ket, Forestillingen, jø har haft, er
endnu tro og uforvansket. Maatte
jø da endnu til denne Glands have den:
at kunne fuldføre Tegningen om i morgen,
kun jøre ganske lidt med den med en
Pen, da skal jø aldrig klage over den

ne dage valdsomme Udgrates.
Jy har nu hørt næmmeget Tydsk, at Jy
truet at turde gjere en lille sproglig
Bemærkning: at det smukkeste Tydsk
tales i det nordlige Tydskland. Da
Jy kom til det Schwabiske klang det for
mig som om det var Nordmand, der tal-
te Tydsk, og her i Schweitz er Falke-
sproget afskyeligt. Jy tænker maaskee
at Par. Sætninger saa nogenlunde:
Das müst sie mache' laßt' -
Ja, bleib! ich will etne glik zägen.
(Das müßt' sie machen laßt'ew - y -
Ja bleib! ich will es etnen gleich sagen.)
Hinterlathe' (Interlachen) o. s. v.
bestandig smapper de Endelsen her.
— Schweitzerne, som Jy her fundet
som er et afskyeligt Folk, som Jy for-
mader, overlægt ved de mange Pönd.
Det første Ord de sige, er: Penge! det
neste: Narnet paa et af deres Himmel
Her's Bjerge. Despaa atter: Penge!
Pfui! for en Nation, der paa den Maade
bringer sit Fædlands Thjensked - det

er det heerdepine, gjestfri, tarvelige,
ærlige, fide landselskende Pjergfolk,
der for det iøvrigt Europa staaer i en
saadan Glorie. Man kan dog kjempe
her og spørge om Vei eller bide om en
Drik Vand inden opaf at griske; kom
men; det sidste forlanges ij aldrig
her inden at spørge, hvad det koster, og me-
re end een Gang har ij maattet betale det,
og hvad det Første angaaer, saa er
Veimiseren en saad. Bledigle, thi kan
overes: thi med de kan efter Tæft be-
stemte 6 Francs om Dagen; kan for-
langer Fortæring, eller tager den, som
min Fører idog inden indere af mine
Læringes, Drikkepenge, Retningspenge
o. s. v. o. s. v. — Men der nu dog ikke skal
p. mere komme et Brev til mig, naar
ij eller maer jens. Min gamle Moder
kan rimeligt lade mig saa længe
vente; bare ij ikke har opgiut en for-
rændelig T. d., saa at flere Breve
maaskee gaaer reet ²¹ tabte. — Klidthen
inderlig Dag det var: Lørrig og Gledde
p. vandred til hobe.